

TADEUSZ LEWOWICKI
WSP ZNP
Warszawa

**POLSKO-UKRAIŃSKI/UKRAIŃSKO-POLSKI
ROCZNIK „KSZTAŁCENIE ZAWODOWE:
PEDAGOGIKA I PSYCHOLOGIA”
– 15-LECIE POŻYTECZNEJ DZIAŁALNOŚCI**

W roku 2013 ukazuje się piętnasty tom rocznika polsko-ukraińskiego „Kształcenie zawodowe: pedagogika i psychologia”. Piętnaście lat to w dziejach czasopiśmiennictwa pedagogicznego stosunkowo niewiele. Można zastanawiać się, czy warto uważać tak skromną okazję do wyrażenia akcentów właściwych jubileuszowi. W przypadku tego periodyku są jednak powody do podkreślenia dotychczasowych dokonań społeczności, dzięki którym „Rocznik” istnieje i ogarnia coraz szerszą tematykę oraz skupia coraz większe grono autorów i czytelników. Przypomnijmy niektóre fakty i obszary oddziaływań czasopisma. Przynajmniej w przybliżeniu oddadzą one szczególny charakter i znaczenie niezwykłego fenomenu społecznego, jakim w skali międzynarodowej stał się polsko-ukraiński rocznik „Kształcenie zawodowe: pedagogika i psychologia”. Okolicznościowy tekst daje sposobność przedstawienia chociażby tylko wybranych, a godnych uwagi, skutków zaangażowania wielu ludzi przejawiających troskę o losy edukacji i europejską – głównie polsko-ukraińską – współpracę w zakresie nauk pedagogicznych i praktyki oświatowej. Niech tekst ten będzie ilustracją, jak wiele można uczynić na rzecz zbliżenia społeczeństw w tak przecież niedługim czasie.

* * *

Pomysł powołania i wydawania czasopisma polsko-ukraińskiego powstał w końcu lat 90. ubiegłego wieku. W tamtej dekadzie – po zmianach ustrojowych w Polsce oraz po odzyskaniu niepodległości przez Ukrainę – kontakty między środowiskami akademickimi obu państw wyraźnie ożywiły się i zyskały nową jakość. Znacznemu ożywieniu uległy m.in. relacje między ośrodkami naukowymi zajmującymi się pedagogiką jako nauką i oświatą jako obszarem życia społecznego. Wśród uczelni i instytucji naukowych utrzymujących różne formy współpracy naukowej były m.in. Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Częstochowie i Akademia Nauk Pedagogicznych Ukrainy w Kijowie, a szczególnie Instytut Pedagogiki i Psychologii Oświaty Zawodowej tej Akademii. W gronie osób podróżujących w celach naukowych były profesor Nella Nyczkało, sekretarz naukowy

wspomnianego instytutu Akademii Nauk Pedagogicznych (ANP) Ukrainy, oraz profesor Jolanta Wilsz, reprezentująca WSP w Częstochowie. W toku rozmów pań profesor w Kijowie pojawił się naturalny, początkowo jeszcze niesprecyzowany, pomysł przygotowania publikacji z udziałem autorów z Polski i Ukrainy.

Pomysł powrócił w czasie wizyty profesor N. Nyczkało w Częstochowie. Profesor N. Nyczkało i profesor J. Wilsz złożyły wizytę ówczesnemu rektorowi WSP – profesorowi Ryszardowi Szwedowi – i pani Nella Nyczkało zaproponowała w imieniu obu pań, aby uczelnia częstochowska i akademie ukraińska podjęły się wydawania wspólnego czasopisma, rocznika polsko-ukraińskiego. Rektor przystał na tę propozycję i tak dokonał się pierwszy krok na drodze powstania nowego periodyku. Uzgodniono tytuł rocznika, a inicjatorce powołania wydawnictwa energicznie przystąpiły do upowszechniania informacji o czasopiśmie oraz do zamawiania i gromadzenia tekstów. Obie też słusznie uznały, że korzystne będzie pozyskanie merytorycznego wsparcia ze strony liczących się społeczności naukowych. Profesor N. Nyczkało zyskała akceptację i poparcie bezpośredniego przełożonego – dyrektora Instytutu Pedagogiki i Psychologii Oświaty Zawodowej ANP Ukrainy, profesora Iwana A. Ziaziuna, członka ANP, wcześniej rektora słynnej uczelni w Połtawie, a po odzyskaniu niepodległości przez Ukrainę pierwszego ministra oświaty i nauki w rządzie tego państwa. Potem uzyskała poparcie prezydenta ANP Ukrainy, profesora Wasyla G. Kremienia, który wkrótce potem łączył funkcje prezydenta ANP i ministra oświaty i nauki. „Rocznik” znalazł więc niezwykle silne oparcie w Kijowie.

Profesor J. Wilsz zwróciła się wtedy do mnie – jako pełniącego funkcję przewodniczącego Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk (KNP PAN). Oczywiście, chętnie poparłem inicjatywę wydawania „Rocznika”.

Zgromadzone zostały teksty. Powołano redaktorów naukowych – pomysłodawczynię – N. Nyczkało i J. Wilsz – oraz I. Ziaziuna i mnie. Skompletowano kolegium redakcyjne. Listy przewodnie do czytelników – zamieszczone na wstępie tomu I – przygotowałem ja w imieniu KNP PAN i prof. W. Kremień w imieniu ANP Ukrainy. Tom I ukazał się w 1999 roku.

Kilka kolejnych tomów ukazywało się – na zmianę – nakładem WSP i ANP Ukrainy. Wszystkie mają jako miejsce wydania Częstochowę i Kijów. Po latach trud wydawania przejęła WSP – nosząca od 2004 roku nazwę Akademia im. Jana Długosza. Przychylność „Rocznikowi” okazywał rektor – profesor Janusz Berdowski – a aktualnie okazuje rektor, profesor Zygmunt Bąk. Nadal miejsce wydania to Częstochowa – Kijów. Od piętnastu lat bez zmian pozostaje skład redakcji i cały czas osobami energicznie zabiegającymi o „Rocznik” są dwie panie profesor – N. Nyczkało i J. Wilsz. Wielce cenimy z prof. Iwanem Ziaziunem tę aktywność współredaktorek czasopisma i staramy się wspierać ich działalność.

* * *

O powodzeniu rozmaitych inicjatyw decyduje wiele okoliczności, ale przede wszystkim decydują ludzie. Grono osób inspirujących powstanie i stwarzających

początkowe warunki działalności „Rocznika” znalazło zrozumienie i autorskie wsparcie ze strony znaczących przedstawicieli nauk humanistycznych w Polsce i na Ukrainie. Od pierwszego tomu rocznika (z roku 1999) obok artykułów promotorów wydawniczego przedsięwzięcia – a więc m.in. profesora Wasyla G. Kremienia – i redaktorów periodyku, profesorów Tadeusza Lewowickiego, Nelli Nyczkało, Jolanty Wilsz i Iwana Ziaziuna – ukazywało się po kilkadziesiąt tekstów pióra pedagogów, psychologów, filozofów i uczonych uprawiających także inne dyscypliny nauki.

Już początkowe tomy wzbudziły niezwykle zainteresowanie. Warto przypomnieć, że np. w tomie I ukazały się 32 teksty, a jego objętość to 471 stron. Tom II (z 2000 r.) zawierał także 32 teksty o łącznej objętości 486 stron, tom III (z 2001 r.) aż 40 tekstów o łącznej objętości 524 strony, tom IV (z 2002 r.) – 39 tekstów o łącznej objętości 567 stron. Aktywność autorów utrzymywała się w następnych latach. W ciągu 15 lat działalności wydawniczej na łamach rocznika gościło ze swoimi artykułami 80 autorów reprezentujących naukowe środowiska ukraińskie, około 90 autorów reprezentujących środowiska polskie, a ponadto autorzy pracujący na uczelniach w Rosji i w Niemczech.

Wśród autorów, którzy przygotowali teksty do wszystkich lub znacznej części dotychczasowych tomów, wymienić należy przede wszystkim G. Bałła, L. Chomicz, O. Dubaseniuk, W. Kremienia, N. Nyczkało, O. Otycz, E. Pomytkina, W. Radkiewicz, W. Rybałko, S. Sysojewą, O. Siemienog, I. Ziaziuna, a także m.in. N. Awszeniuk, W. Bykowa, W. Borysowa, J. Cechmistera – prezentujących zagadnienia pedagogiki i oświaty w społecznościach naszych sąsiadów – oraz H. Bednarczyka, B. Gofron, W. Furmanka, R. Gerlacha, S. Kwiatkowskiego, T. Lewowickiego, U. Nowacką, R. Parzęckiego, K. Rędzińskiego, L. Włodarską-Zołą, W. Walata, J. Wilsz, a także m.in. B. Baraniak, K. Chyca, S. Kaczora, M. Łapota, T. Nowackiego, S. Podobińskiego, A. Stopińską-Pająk – reprezentujących środowiska akademickie w naszym kraju. To, oczywiście, tylko nazwiska osób najczęściej publikujących w „Roczniku”. W gronie autorów są profesorowie, wybitni uczeni, a także młodzi badacze, dopiero zaczynający karierę naukową. Obok nauczycieli akademickich są również praktycy, metodycy, organizatorzy nauki. To w sumie liczne – blisko 200-osobowe – środowisko autorów, z których wielu przygotowało po kilka, a nawet kilkanaście artykułów. Powtórzmy – zaangażowanie tej międzynarodowej społeczności tworzy dzieje „Rocznika”.

* * *

Tematyka artykułów i innych opracowań zamieszczonych w wydanych dotychczas tomach w większości nawiązuje do tytułu czasopisma – do spraw związanych z teorią kształcenia zawodowego i z praktyką oświaty zawodowej. Zagadnienia właściwe edukacji zawodowej w wielu tekstach przedstawione są na tle rozważań filozoficznych, doświadczeń historycznych, dawnych i nowych poglądów psychologicznych, socjologicznych, kulturoznawczych, ekonomicznych i innych. Wyraźnie zarysowane zostały koneksje szeroko rozumianej humanistyki

oraz edukacji i pracy zawodowej. Kwestie dotyczące orientacji przedzawodowej i zawodowej, kształcenia i doskonalenia zawodowego, relacji między różnymi sferami życia społeczno-gospodarczego oraz rynkiem pracy i edukacją przedstawiane są w nawiązaniu do – z jednej strony – wiedzy z różnych dyscyplin nauki – oraz – z drugiej strony – do przemian zachodzących we współczesnym świecie, a więc np. globalizacji, integracji europejskiej, rozwoju techniki i technologii, problemów społecznych. W tekstach odczytać można zarówno sprawy wspólne edukacji w Polsce i na Ukrainie (a nawet w wymiarze znacznie szerszym), jak i sprawy swoiste dla każdego z tych państw. Przegląd zagadnień, problemów, proponowanych i przyjmowanych rozwiązań wzbogaca wiedzę środowisk zajmujących się edukacją zawodową i sprzyja podejmowaniu działań korzystnych w rozwoju edukacji, a zatem – w intencjach – korzystnych dla uczestników procesów edukacyjnych.

Dużo miejsca i uwagi poświęca się w artykułach sprawom kształcenia nauczycieli i personelu zarządzającego oświatą. Dobre przygotowanie nauczycieli – pracujących na wszystkich szczeblach systemu edukacji – słusznie traktuje się jako ważny czynnik powodzenia. W poszczególnych tomach podejmowane są także rozmaite zagadnienia metodologiczne – dotyczące zarówno sposobów uprawiania pedagogiki jako nauki, jak i wykorzystywania metod i narzędzi przydatnych w praktyce edukacyjnej.

Ważnym wątkiem przywoływanym w artykułach są kwestie wielokulturowości, funkcjonowania społeczeństw wielokulturowych i edukacji wielo- i międzykulturowej. To szczególnie ważna płaszczyzna zbliżenia różnych społeczności i społeczeństw. W Polsce i na Ukrainie docenia się znaczenie przygotowania do życia w wielokulturowym świecie. Edukacja wielokulturowa, a tym bardziej edukacja międzykulturowa, powinna być integralną częścią edukacji w ogóle, także więc przygotowania do pracy zawodowej, funkcjonowania na rynku pracy, pomyślnego i godnego życia w warunkach kulturowego zróżnicowania.

W niektórych tomach eksponowane są wątki historyczne – szczególnie te, które dotyczą wspólnej przeszłości Polaków i Ukraińców. Przytaczane przykłady świadczą, że – pomimo trudnych doświadczeń – wiele łączyło nasze społeczeństwa i jest to dobre przesłanie dla ludzi żyjących współcześnie.

Bogactwo treści zamieszczonych w blisko 500 tekstach służy poznaniu kondycji pedagogiki i oświaty w obu krajach, a także wymianie doświadczeń i korzystaniu z dorobku obydwu społeczeństw. Coraz częściej zdarzają się nawiązania do prac autorów z sąsiedniego kraju, coraz wyraźniej kształtują się wspólne pola ideologii edukacyjnych, wspólne poglądy i modele praktyki edukacyjnej. Współpraca przejawiająca się we wspólnie tworzonej czasopiśmie coraz częściej przenoszona jest na grunt pedagogiki i edukacji w Polsce i na Ukrainie.

* * *

Przejawem zakresu społecznego oddziaływania „Rocznika” jest m.in. wielość środowisk naukowych i oświatowych, z których wywodzą się autorzy ar-

tykułów. Do środowisk tych dociera nasze czasopismo, dzięki czemu dokonuje się upowszechnienie idei, poglądów, propozycji kierowanych do praktyków edukacji. Z kolei ze środowisk tych płyną w postaci artykułów informacje o problemach, poglądach, próbach rozwiązywania problemów. Mapa wzajemnych kontaktów, więzi intelektualnych, a coraz częściej także współpracy i przyjaznych relacji, zagęszcza się i obejmuje niemal wszystkie większe i coraz więcej małych ośrodków. Na potwierdzenie tego przytoczyć można miasta, w których pracują nasi autorzy.

W Polsce są to – w porządku alfabetycznym: Bydgoszcz, Częstochowa, Ełk, Gdańsk, Gdynia, Katowice, Kielce, Kraków, Mysłowice, Opole, Piotrków Trybunalski, Poznań, Radom, Ryki, Rzeszów, Skierniewice, Słupsk, Szczecin, Warszawa, Włocławek, Wrocław, Zielona Góra. Z wielu miast docierają teksty z kilku uczelni – z uniwersytetów, akademii, politechnik, także z różnych uczelni niepaństwowych. Autorem kilku tekstów jest konsul generalny Rzeczypospolitej Polskiej na Ukrainie.

Podobnie rzecz przedstawia się na Ukrainie. Autorzy pochodzą z następujących miast: Charków, Chmielnicki, Czerkasy, Kijów, Kramatorsk, Kremieńczuk, Lwów, Mariupol, Mikołajew, Niżni, Połtawa, Słowiansk, Symferopol, Tarnopol, Winnica, Żytomierz. Oprócz uczelni i różnych instytucji edukacyjnych niektórzy autorzy reprezentują ministerstwa – Oświaty i Nauki (teraz: Oświaty, Nauki, Młodzieży i Sportu), Obrony, Spraw Nadzwyczajnych. Dominującą grupę stanowią uczeni z Akademii Nauk Pedagogicznych, obecnie Narodowej Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy.

Wśród autorów są także osoby z Moskwy, z Mannheim i innych ośrodków akademickich.

Przytoczone informacje ilustrują ogólnokrajowy zasięg oddziaływania czasopisma zarówno w Polsce, jak i na Ukrainie. Tomy „Rocznika” docierają do środowisk, w których pracują autorzy. Krąg autorów i czytelników rozszerza się – świadcząc o potrzebie upowszechniania refleksji pedagogicznej (szerzej – refleksji właściwej naukom humanistycznym), wymiany doświadczeń, wspólnego podejmowania przedsięwzięć sprzyjających kształtowaniu edukacji na miarę dążeń współczesnych społeczeństw.

* * *

Mijające piętnaście lat działalności rocznika „Kształcenie zawodowe: pedagogika i psychologia” skłania do ogólniejszej refleksji. Dotyczy ona funkcji, jakie spełniać mogą i spełniają niektóre czasopisma.

W dziejach czasopiśmiennictwa zdarzają się periodyki, których społeczne funkcje i znaczenie wykraczają poza typowe obszary oddziaływań. Wśród polskich czasopism pedagogicznych przykładem tytułu spełniającego przez lata nie tylko podstawowe funkcje – przekazu wiedzy, inspirowania refleksji i dyskusji, kształtowania postaw i wzorów zachowań zawodowych – był i, jak wydaje się, wciąż jest „Ruch Pedagogiczny”. Wydawany od ponad 100 lat (w roku bieżą-

cym już 101. rok) początkowo – jeszcze w czasie zaborów, a potem po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w roku 1918 – służył kształtowaniu postępowej myśli pedagogicznej, przenoszeniu na rodzimy grunt wówczas najnowszych doświadczeń oświatowych, a w konsekwencji – przygotowaniu kadry nauczycielskiej i kadry naukowej odradzającego się systemu oświaty. Na terenach Polski Południowej w znacznej mierze przyczynił się do formowania się środowisk uczelni pedagogicznych, a w skali ogólnokrajowej pozostawał – zgodnie z tytułem – periodykiem pobudzającym ruch intelektualny dotyczący zagadnień pedagogiki i oświaty.

Po drugiej wojnie światowej – wydawany już (nie jak pierwotnie – w Krakowie) w Warszawie – ponownie służył odrodzeniu stanu nauczycielskiego i oświaty. Stał się też ważnym czynnikiem ożywiania refleksji pedagogicznej i tworzenia środowisk uczelnianych. Działając w trudnych i zmieniających się warunkach społeczno-politycznych, wciąż podtrzymywał swoją niejako tytułową funkcję – wywoływania ruchu intelektualnego. Przyczyniał się do kreowania i upowszechniania idei, które miały wyznaczać przemiany oświatowe. Transformacja ustrojowa w roku 1989 dokonywała się w sferze oświaty w dużej mierze pod wpływem poglądów i propozycji prezentowanych wcześniej – w latach 80. ubiegłego wieku – na łamach „Ruchu Pedagogicznego”. Przełom ustrojowy oraz nowe warunki prawne i społeczne sprawiły, że w redakcji „Ruchu” i wokół zespołu redakcyjnego skupiły się osoby, które chciały tworzyć nowy model uczelni – uczelni niezależnej, otwartej na nowe tendencje oświatowe i odpowiadającej na potrzeby edukacji poddawanej radykalnej zmianie. To w redakcji „Ruchu” powstała inicjatywa powołania takiej uczelni. Po kilku latach pomysł został zrealizowany – utworzono Wyższą Szkołę Pedagogiczną ZNP w Warszawie. Dziś „Ruch Pedagogiczny” – najstarsze z istniejących czasopism pedagogicznych w Polsce – jest czasopismem wydawanym przez tę uczelnię.

Innym przykładem czasopisma wywierającego wpływ wyraźnie przekraczający typowe oddziaływania jest „Chowanna”. Również ten periodyk przechodził meandryczne dzieje, ale w różnych okresach działalności wypełniał – poza podstawowymi funkcjami czasopisma – funkcje kreowania środowisk naukowych i nauczycielskich. Utworzony w 1929 roku w Katowicach odgrywał ważną rolę w kształtowaniu poglądów pedagogicznych dotyczących kształcenia i wychowania oraz w promowaniu propozycji metodycznych, praktycznych. Zarówno przed, jak i po drugiej wojnie światowej przyczyniał się i przyczynia do rozwoju pedagogiki i praktyki oświatowej, ma udział we wspieraniu i rozwoju środowisk uczelnianych na Górnym Śląsku. Obecnie jest wydawnictwem Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Przytoczone przykłady ilustrują wpływ czasopism na życie środowisk naukowych i nauczycielskich. Dowodzą, że czasopisma mogą przyczyniać się do tworzenia środowisk, które z czasem powołują różne instytucje, uczelnie, społeczności podejmujące działalność początkowo inspirowaną przez czasopisma,

ale z biegiem lat prowadzące działania znacznie wykraczające poza obszary właściwe funkcjonowaniu tych czasopism.

Powyższe przykłady przywołuję nie bez przyczyny. Rocznik polsko-ukraiński „Kształcenie zawodowe: pedagogika i psychologia” wydaje się być periodykiem z powodzeniem nawiązującym do pięknej i w skutkach wielce pożytecznej tradycji czołowych czasopism, o których wspomniałem. Stosunkowo krótki czas ukazywania się „Rocznika” – 15 lat – okazał się nader owocny w ważne osiągnięcia. O niektórych obszarach pozytywnego oddziaływania – pozostających w bliższych lub dalszych, ale wyraźnych związkach z „Rocznikiem” – już napisałem, na inne pragnę zwrócić uwagę w następnym fragmencie tego tekstu.

* * *

„Rocznik” stał się nieformalnym organem integrującym społeczności zajmujące się edukacją w Polsce i na Ukrainie. Dzięki współpracy związanej z wydawaniem czasopisma nawiązane zostały liczne kontakty. Prezentowane teksty pozwoliły na poznanie twórczości wielu autorów, a z czasem bliższe poznanie autorów. Przyczyniło się to m.in. do nawiązania najpierw nieformalnej współpracy Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk (KNP PAN) i Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy (ANP Ukrainy), a po kilku latach formalnie potwierdzonego umową współdziałania uczelni polskiej i ukraińskiej. Podczas całej dotychczasowej aktywności wydawniczej „Rocznika” duże zaangażowanie autorskie wykazywali członkowie Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN i Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy (a od kilku lat – Narodowej Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy). Członkowie obu tych korporacji akademickich pozyskiwali teksty od swoich współpracowników, promowali nasz periodyk. Motywacje do tych działań płynęły z redakcji „Rocznika”.

Publikacje zamieszczone w „Roczniku” i promowanie autorów przyczyniło się m.in. do lepszego poznania i uznania dorobku czołowych przedstawicieli nauk humanistycznych. W przypadku kilku polskich pedagogów znalazło to piękny wyraz w formie powołania ich do ANP Ukrainy jako zagranicznych członków tej Akademii.

Między innymi dzięki kontaktom nawiązywanym przy wspólnym tworzeniu kolejnych tomów czasopisma powstawały nowe inicjatywy naukowe – organizowano konferencje, podejmowano współpracę między uczelniami, powstawały publikacje z udziałem autorów z obu krajów. Bliższe poznanie prac niektórych autorów – początkowo m.in. prac zamieszczonych w „Roczniku” – zachęciło do tłumaczeń z języka ukraińskiego na język polski i z języka polskiego na język ukraiński. Ukazały się tłumaczenia na j. polski m.in. prac W. Kremienia, N. Nyczkała, S. Sysojewej, I. Ziaziuna, a na j. ukraiński prac m.in. T. Lewowickiego, T. Nowackiego, F. Szloska. To tylko wybrane przykłady. Bardzo często u źródła tych poczynań były wspomniane kontakty – nawiązywane przy udziale osób redagujących „Rocznik” i przy okazji formowania tomów tego periodyku. Grono redaktorów i autorów tworzyło i tworzy nieformalną, ale znaczącą

społeczność inicjującą poczynania naukowe i nadającą tym poczynaniom dużą dynamikę.

W kręgu współpracowników i autorów naszego czasopisma są liderzy stowarzyszeń promujących współpracę polsko-ukraińską – m.in. Towarzystwa „Polska – Ukraina”, którego prezesem jest prof. F. Szlosek, oraz Towarzystwa „Ukraina – Polska”, którego prezesem jest prof. I. Ziaziun, współredaktor „Rocznika”. Do towarzystw tych należą także autorzy „Rocznika”. W tym sojuszu ludzi zaangażowanych w rozwój kontaktów polsko-ukraińskich także powstają nowe prace. Od lat odbywają się kolejne edycje „Forum Polsko-Ukraińskiego” – w roku bieżącym odbędzie się V Forum. Organizatorami forów są wspomniane towarzystwa oraz niektóre środowiska uczelniane czy naukowe w obu krajach. W składzie uczestników dotychczasowych forów zawsze znajdują się również autorzy „Rocznika”. To dowód wzajemnego wspierania wartościowych inicjatyw i niejako naturalnej kooperacji ludzi doceniających znaczenie współpracy polsko-ukraińskiej.

Przywołać należy jeszcze jeden obszar społecznego oddziaływania „Rocznika”. Jest to kształtowanie wrażliwości na kwestie społeczeństw wielokulturowych – wielonarodowych, wieloetnicznych, zróżnicowanych wyznaniowo i kulturowo. Co więcej – jest to promowanie idei i rozwiązań praktycznych dotyczących edukacji międzykulturowej. To działania na rzecz przyjaźni, kooperacji, europejskiej integracji państw i społeczeństw. Budowanie przyjaznych relacji polsko-ukraińskich jest ważnym elementem szerszego procesu formowania wspólnoty społeczeństw żyjących w pokoju, zabiegających o dobre warunki rozwoju, tworzących szanse na szczęśliwe i godne życie.

Skutki tych oddziaływań dostrzec można w coraz częstszym podejmowaniu zagadnień wielokulturowości, w programach edukacji, a przede wszystkim w coraz częściej przejawianych postawach wielu ludzi – postawach świadczących o zrozumieniu i respektowaniu idei edukacji międzykulturowej, a w konsekwencji w dążeniu do kreowania lepszego świata. Optymizmem napawają postawy wielu nauczycieli akademickich, nauczycieli szkół różnych szczebli edukacji, a także – co szczególnie ważne – młodzieży. Oddziaływanie autorów i tekstów promujących edukację międzykulturową to proces długofalowy, wymagający mądrości i cierpliwości. Efekty często będą odroczone, ujawnią się – być może – po długim czasie. Oddziaływanie to jest bardzo potrzebne, bo stwarza realną możliwość wykorzystania niespotykanej w historii szansy pokojowego życia i współpracy państw i społeczeństw całego kontynentu.

Wszystkie te funkcje wypełniane przez społeczność zjednoczoną wokół „Rocznika” upoważniają do skojarzeń z wielkimi tytułami czasopism. Oczywiście, czas i zakres wpływu „Rocznika” na życie społeczne są o wiele skromniejsze. Inne warunki i wyzwania wyznaczają funkcjonowanie naszego czasopisma. Istotne współcześnie wydają się co najmniej dwie kategorie spraw, w których „Rocznik” może odgrywać i w znacznej mierze już odgrywa niebagatelną rolę. Po pierwsze, są to zagadnienia zupełnie nowego podejścia do kwestii szeroko ro-

zumianej edukacji zawodowej oraz funkcjonowania zawodowego w społeczeństwach wiedzy, nowych i szybko zmieniających się technologii, zmieniającego się rynku pracy – i wielu innych czynników określających pracę ludzi. Po drugie, jest to obszar spraw związanych z wielokulturowością i życiem w świecie wielokulturowym. Istotnym fragmentem tego obszaru są relacje z najbliższymi sąsiadami, w tym relacje polsko-ukraińskie. Z tymi zagadnieniami – w hasłowym ujęciu: edukacją zawodową i pracą oraz wielokulturowością – związane są liczne inne sprawy edukacji i w ogóle życia społecznego. „Rocznik” – jak się wydaje – wypełnia ważne funkcje w kształtowaniu wiedzy i praktyki społecznej przede wszystkim w przywołanych obszarach. Czas pokaże, na ile „Rocznik” wpisze się w tradycję czasopism kreujących myślenie i działanie oraz wyznaczać będzie sens i warunki życia współczesnych i przyszłych pokoleń. Dotychczasowe dzieje polsko-ukraińskiego periodyku budzą optymizm na przyszłość, ale też obligują do wytrwałości, otwartości na nowe propozycje, promowania wartościowych idei i praktyk edukacyjnych.

* * *

Na zakończenie tego okolicznościowego tekstu nie sposób nie wspomnieć o tym, że „Rocznik” jest swoistym fenomenem społecznym – czasopismem, które istnieje i działa głównie dzięki społecznemu zaangażowaniu ludzi je tworzących. Finalne etapy wydawania czasopisma odbywały się dawniej nakładem WSP w Częstochowie i Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy, a teraz odbywają się staraniem Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, ale funkcjonowanie redakcji, pozyskiwanie tekstów, znaczna część opracowywania tekstów i wiele innych czynności redakcyjnych dokonuje się społecznym wysiłkiem redakcji, recenzentów, kolegium redakcyjnego. Doceniamy pomoc i wyrażamy uznanie dla wydawcy, cenimy sobie przychylność władz częstochowskiej uczelni. Bez tej pomocy periodyk nie mógłby być publikowany. Wyrazy podziękowania należą się wszystkim sojusznikom i przyjaciołom czasopisma. Szczególne podziękowania kieruję do osób, które – jak wspomniałem – społecznie zabiegają o merytoryczny poziom i oddziaływanie „Rocznika”. W imieniu redaktorów dziękuję autorom. Ze swojej strony pragnę skierować słowa podziękowania i wdzięczności współredaktorom „Rocznika” – profesor Nelli Nyczkało, profesor Jolancie Wilsz i profesorowi Iwanowi Ziaziunowi. Jestem rad, że razem mogliśmy troszczyć się o „Rocznik”.

Czytelnikom życzę wielu korzyści intelektualnych, okazji do refleksji, pożytku z propozycji praktycznych, inspiracji do własnych poszukiwań i dokonań praktycznych. Życzę też, by stawali się autorami – autorami tekstów, autorami nowych propozycji metodycznych, autorami własnych programów edukacyjnych.

Rocznikowi polsko-ukraińskiemu „Kształcenie zawodowe: pedagogika i psychologia” życzę, by wspólnym wysiłkiem środowisk akademickich i oświatowych Polski i Ukrainy przyczyniał się do rozwoju nauk pedagogicznych i dobrze służył edukacji współczesnych pokoleń, godząc cele społeczne z indywidualnymi celami, marzeniami, szczęściem ludzi uczestniczących w edukacji.

Tadeusz Lewowicki

**POLSKO-UKRAIŃSKI/UKRAIŃSKO-POLSKI ROCZNIK
„KSZTAŁCENIE ZAWODOWE: PEDAGOGIKA I PSYCHOLOGIA”
– 15 LAT POŻYTECZNEJ DZIAŁALNOŚCI**

Streszczenie

Artykuł poświęcony jest 15-leciu rocznika „Kształcenie zawodowe: pedagogika i psychologia”. Przypomniana została geneza czasopisma, okoliczności i osoby, które przyczyniły się do powstania czasopisma. Przedstawiony jest autorski wkład środowisk naukowych Polski i Ukrainy w funkcjonowanie rocznika (przywołane nazwiska autorów najbardziej aktywnych). W artykule znajdują się także informacje świadczące o dużym zasięgu oddziaływania czasopisma w obu państwach. Przedstawione są zarówno typowe, jak i nietypowe funkcje, które spełnia rocznik.

Słowa kluczowe: jubileusz rocznika, geneza czasopisma, autorzy, zakres oddziaływania, funkcje typowe i nietypowe.

Тадеш Левовицький

**ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ/УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИЙ
ЩОРІЧНИК «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА: ПЕДАГОГІКА
І ПСИХОЛОГІЯ» – 15 РОКІВ КОРИСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Резюме

Статтю присвячено 15-річчю видання «Професійна освіта: педагогіка і психологія». Згадано генезу часопису, обставини й осіб, завдяки яким він виник. Показано авторський внесок наукових співтовариств Польщі та України у функціонування щорічника (наведено прізвища найактивніших авторів). Стаття містить також інформацію, що свідчить про значний вплив часопису в обох державах. Висвітлено як типові, так і нетипові функції, котрі виконує щорічник.

Ключові слова: ювілей щорічника, генеза часопису, автори, обсяг впливу, функції типові й нетипові.

Tadeusz Lewowicki

**POLISH-UKRAINIAN/UKRAINIAN-POLISH ANNUAL
„PROFESSIONAL TRAINING: PEDAGOGY AND
PSYCHOLOGY” – 15 YEARS OF VALUABLE ACTIVITY**

Summary

The article is devoted to the 15th anniversary of the annual „Professional training: pedagogy and psychology”. The genesis of the magazine, the circumstances and the people who contributed to the creation of the magazine have been reminded. The article presents the personal contribution of Polish and Ukrainian authors to the functioning of the annual, which fulfils a variety of functions – both typical and not typical. Moreover, one can find the information proving that the impact of the magazine in both countries happens to be great.

Keywords: jubilee of annual, genesis of the magazine, authors, scope of influence, typical and not typical functions.